

AGJENCIA PËR SHËRBIME MEDIATIKE
AUDIO DHE AUDIOVIZUELE

Si të sigurohet qasja deri
te programet për personat
me pengesa

QASJE, SHËRBIME, PROGRAME,
MATERIALE DHE FORMATE
ALTERNATIVE

LLOJET E PENGESAVE

Shikim

Mungesë e aftësisë për të parë ose për të procesuar informatat vizuale

Dëgjim

Mungesë e aftësisë për ndëgjim ose për procesim të informatave auditive

**Fizike /
Motorike**

Mungesë e aftësisë që të shfrytëzohen makinat dhe pajisjet me lehtësi, saktësi dhe precizitet

Mendore

Mungesa e aftësisë për aktivitete me peshë mendore, lexim, memorizim, ruajtje të vëmendjes

LLOJET E PENGESAVE TË PËRHERSHME

Shikim

Dëgjim

**Fizike /
Motorike**

Mendore

Verbëri
Shikim i dobët
Verbëri për ngjyra

Shurdhësi
Ndëgjim i dobët
Humbja e
përherhme e
dëgjimit

Dispraksion
Artrit
Lëndime të
përsëritura (RSI)
Paralizë cerebrale

Sindromi Down
Disleksi
Vështirësi me të
mësuarit etj.

LLOJET E PENGESAVE TË PËRKOHËSHME OSE TË KOHËPASKOHËSHME

Shikim

Mospasja e syzeve
Reflektim nga ekrani
gjatë shfrytëzimit të
paisjes për diell

Dëgjim

Qëndrim në një
ambient të
zhurmshëm

**Fizike /
Motorike**

Lëndim i
përkohshëm (p.sh
frakturë)
Duar të zëna (bartja
e fëmijës, çantës etj.)

Mendore

Përdorimi i barërave
Lodhshmëri
Stres
Mahmuri

SIPAS LLOJIT TË PENGESAVE, KKOMUNIKIM MË TË LEHTË MUND TË SIGUROJMË ME

Mjete Lloji i pengesave	Shkronja të mëdha	Kasetë/ DAISY CD/DVD	Alfabeti Braj	Ueb faqe	Video me tituj o/ose fjalim me gjeste	Mesazhe tekstuale	Tekst më i thjeshtë për të lexuar
 Shikim							
 Dëgjim							

Mjete Lloji i pengesave	Shkronja të mëdha	Kasetë / DAISY CD/DVD	Alfabeti Braj	Veb faqe	Video me tituj o/ose fjalim me gjeste	Mesazhe tekstuale	Tekst më i thjeshtë për të lexuar
 Fizike Motorike							
 Mendore							

Mjete Lloji i pengesave	Shkronja të mëdha	Kasetë / DAISY CD/DVD	Alfabeti Braj	Veb faqe	Video me tituj o/ose fjalim me gjeste	Mesazhe tekstuale	Tekst më i thjeshtë për të lexuar
 Disleksia							

SHPJEGIME DHE TITRIME TEKSTUALE

ÇKA ËSHTË SHPJEGIMI TEKSTUAL?

- Zëri / fjala konvertohet në tekst,
- Identifikohek kush flet,
- Përshkruhet efekti i zërit dhe muzikës,
- Formë tekstuale i dialogut.

SHPJEGIME TË HAPURA TEKSTUALE

- Më së shpeshti janë të shkruara me shkronja të bardha ose të verdha me vijëzim të theksuar ose të kombinuar,
- Nuk mund të hiqen, ato janë pjesë e videos orgjinale.

STANDARDET TEKNIKE

- Jo më shumë se 32 shkronja në vijë,
- Në ekran është së paku 2 sekonda,
- Shfrytëzohen fonte me karakteristika nga „sans serif” dhe me „trashësi mesatare“.

SHPJEGIMET E MBYLLURA TEKSTUALE

Jo vetëm që e paraqesin dialogun, por përshkruajnë edhe pjesë tjera relevante zërore - i përshkruajnë zërat në prpavijë, muzikën, tingullin e ziles ose telefonit dhe shenjat tjera zërore që duhet të përshkruhen. Përdorimi i sqarimeve të mbyllura tekstuale supozon se publiku nuk mund të dëgjojë zërin, andaj i duhet përshkrim tekstual i asaj që e dëgjon.

- Më së shpeshti janë të shkruajtura me shkronja të bardha në kornizë të zezë,
- Të shënjuara me “CC” mund të kyçen dhe ç’kyçen,
- Përmbajnë përshkrime,
- Përfshijnë përshkrime dhe dialoge para se gjithash për shikues të cilët nuk mund ta dëgjojnë zërin.

TITRAT

Sigurojnë alternativë tekstuale për dialogun në video inçizimet - fjalët e thëna të personazheve, narratorëve dhe pjesmarrësve të tjerë. Përkthimi i dhënë përmes titrave, supozon se publiku mund ta dëgjojë zërin, por nevojitet që dialogu të doërzohet edhe në formë tekstuale.

- Përfshijnë vetëm narracion ose dialog,
- Nuk sigurojnë informacione për efektet me zë ose për muzikën,
- Nuk i identifikojnë folësit,
- E perkthejnë atë që është folur në gjuhë të huaj.

DALLIMI NDËRMJET TITRIMIT DHE SHPJEGIMEVE TË MBYLURA TEKSTUALE

TITRAT	SHPJEGIME TË MBYLLURA TEKSTUALE
1 00:00:02,000-->00:00:05,620 Sot do të mësojmë se si bëhen titrat	1 00:00:02,000-->00:00:05,620 Sot do të mësojmë se si bëhen titrat
2 00:00:05,670-->00:00:17,750 A e din dikush dallimin ndërmjet titrave dhe sqarimit të mbyllur tekstual?	2 00:00:05,670-->00:00:17,750 A e din dikush dallimin ndërmjet titrave dhe sqarimit të mbyllur tekstual?
3 00:00:17,790-->00:00:20,710 A do të përgjigjet dikush?	3 00:00:17,790-->00:00:20,710 [Mësuesja doartroket] A do të përgjigjet dikush?

PËRPARËSITË	
TITRAT	PËRSHKRIMI
Dukshmëria para audiencës më të gjerë.	Ndihmë gjatë ndëgjimit.
Ndihmë për mësimin e gjuhës së huaj.	Dhënie më të lehtë të informatave .
Formati origjinal i programit ruhet.	Mundëson ndjekjen e përmbajtjeve me video në kushte të zhurmës.

THJESHTËSIMI I TEKSTEVE PËR LEXIM

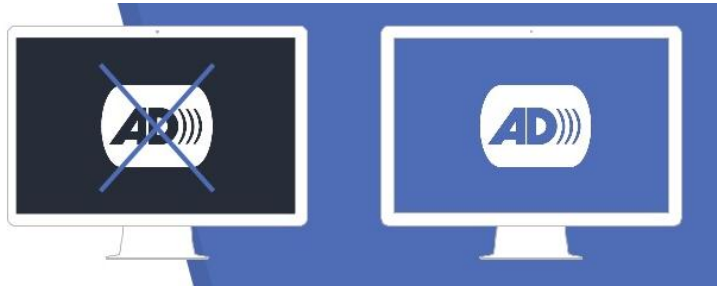
- Praktikë e mirë për tu kontrolluar kuptueshmëria e teksteve është që t'u jipet fëmijëve të moshës prej 10-11 vjeçare.

SIGURIMI I LEXUESHMËRISË

- Pamje vizuele e qartë,
- 10-15 fjalë në një vijë,
- Prapavijë e cila nuk dridhet/pulson,
- Lartësia e përshtatshme e vijave 100 -120%.

AUDIO PËRSHKRIMI

Me audiopërshkrimin shpjegohen informatat relevante vizuele

PËRFITIMET

Qasja: Vlerësohet se 10% e popullësisë ka probleme me shikimin.

Autizmi: Ndhmon në kuptimin më të mirë të shenjave emocionale dhe sociale.

Fleksibiliteti: Kontrollimi i videove pa i shikuar.

NEVOJAT, IDETË DHE PASQYRIMET E PERSONAVE TË VERBËR SI DHE PERSONAVE ME SHIKIM TË DËMTUAR NË RM¹

- Emisionet duhet të potencojnë mundësitë, e jo kufizimet,
- Rregullisht të përcillen aktivitetet e personave të verbër dhe personave me shikim të dëmtuar,
- Programet speciale dedikuar personave me pengesa në shqisa nuk e zgjidhin problemin për qasje dhe inkluzion, nevojitet qasje deri te programet më të llojllojshme,
- **Televizionet** të shmangin që vetëm një pjesë të programeve t'i emetojnë vetëm si grafikë, me çka shumë informata me rëndësi bëhen më të pakapshme (kjo në veçanti vlenë edhe për prognozën kohore),
- Në **radio** të kthehen fotografitë me zë,
- **Operatorët e rrjeteve publike të komunikimit elektronik** të sigurojnë pozitë fikse të kanaleve gjatë ofertës.

---

¹ Konstatimet nga hulumtimi i ASHMA "Qasja deri te programet e radiodifuzerëve për personat me shikim dhe dëgjim të dëmtuar - ofertat dhe nevojat"

<https://bit.ly/2qNbE5i>

NEVOJAT, IDETË DHE PASQYRIMET E PERSONAVE TË SHURDHËR OSE ME DËGJIM TË DOBËT NË RM

- **Televizionet** që krijojnë programe qasëse me gjuhë të shenjave për të rritur ekranin e ndarë me interpretuesin,

- **Shërbimi publik** t'i kthejë Lajmet e përkthyer në gjuhën e shenjave, në kohën e vjetër të orës 17, në **RTM1**,
- **Televizionet** të shfrytëzojnë njëkohësisht gjuhën e shenjave dhe titrimin e programeve,
- **Televizionet** të përkthejnë në gjuhën e shenjave sa më shumë programe (lajme, programe informative, dokumentare, arsimore, prognozën kohore, programet sportive, informatat për shërbimet etj.),

- **Televizionet** të shpërndajnë programet që janë në dispozicion për personat e shudhër në terminet e natës,
- **Televizionet** të bëjnë përpjekje që të sigurojnë sa më shumë emisione për fëmijë.

Informata më të hollësishme:

Agjencia për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale (AVMU) Programi për sigurimin e qasjes deri te mediet,për personat me pengesa të shqisave (2015) <https://bit.ly/2qNiYhk>

Hulumtimi i ASHMAA “Qasja deri te programet e radiodifuzerëve, për personat me shikim dhe dëgjim të dëmtuar - nevojat dhe ofertat”(2016) <https://bit.ly/2qNbE5i>

The European Disability Forum (EDF) statement on the Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council amending Directive 2010/13/EU <https://bit.ly/2RRxb8k>

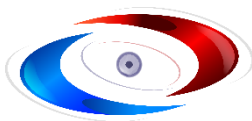
EDF response to the public consultation on the Audiovisual Media Services Directive <https://bit.ly/2QH0yKp>

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) “Accessibility standards for audio-visual media” (2014) <https://bit.ly/2PtEpm8>

European Platform of Regulatory Authorities (EPRA) Comparative background document on Access to Audiovisual Media Services for persons with disabilities (2013) <https://bit.ly/2PtEpm8>

US Federal Communications Commission “Twenty-First Century Communications and Video Accessibility Act” <https://bit.ly/2Pw0Aln>

International Telecommunication Union (ITU) “Making TV Accessible” <https://bit.ly/2Ejap1Z>

Agjencioni për shërbime mediatike audio dhe
audiovizuele

Pallati „Panko Brashnarov“ rr.“Makedonija” nr.38
1000 Shkup, Republika e Maqedonisë

Tel: 389 (02) 3103 400

www.avmu.mk
contact@avmu.mk

Personi për kontakt:
m-r Sasho Bogdanovski
e-adresa: s.bogdanovski@avmu.mk
tel: (02) 3103 436

Rubin Taleski
e-adresa: r.taleski@avmu.mk
tel: (02) 3103 426

